

ATATÜRK, CUMHURİYET VE TÜRK ORDUSU "O, BİR DÂHİDİR"

BEKİR BÜYÜKARKIN*

Onun önünde secde ederim. O, yüzyılların kolay kolay yetiştiremeyeceği ulu bir kişidir. Bu deha, bütün dünya ülkelerinde kendini kabul ettirmiş, sömürücülere esir olmuş ülkelerde bağımsızlığın öncülüğünü yapmıştır.

Emperyalizme karşı çıkmış, kurak toprakları bereketlendirmiştir. Tarihte, Göktürklerden sonra ilk defa Türk adıyla devlet kurmuştur. Bilindiği üzere Türk devletleri genellikle kurucularının adıyla anılmakta idi. O, böyle bir geleneği benimsememiştir.

Atatürk, "Ne mutlu Türküm diyene" diyerek Türkün mutluluğunun kaynağını göstermiştir. Irkçılıktan uzak Misak-ı Millî hudutları içinde yaşayan, Türklüğü gönlünde yaşatan herkes Türktür. Misak-ı Millî hudutları dışında yaşayan Türklere saygı duymuş, onların özgürlüğünü dilemiştir.

Panislâmizm, Panturanizm düşüncelerinin esiri olmayıp macera peşinde koşmamıştır.

"En hakiki mürşit ilimdir" diyen bu dâhi, milletine ilmin değerini göstermiştir.

Osmanlının çöküşünün nedeni, bir yönüyle de ilme kıymet vermemeyişinden kaynaklanmıştır.

Osmanlıda yenilenme hareketleri, alt tabakaya mal edilmediğinden gerektiği kadar başarıya ulaşamamıştır. Karanlık alem, çıkarlarının zedeleneceğini bildiği için devrimleri yok edebilmenin çarelerini bulmuş, zaman zaman kan dökmekten bile çekinmemiştir.

Eğer halk bu yenilikleri kabullense, hatta anlayabilseydi, karanlık alem başarı sağlayamazdı.

Atatürk, geniş tarih bilgisi, eşsiz sezgi kabiliyetiyle bütün bu olayları değerlendirdiği için devrimlerinde karanlık güçleri susturmanın yollarını bulmuştur.

* Halaskârgazi Cad. Emek Apt. No: 215/5, Osmanbey/İstanbul.

Atatürk, bir idealisttir. Fakat o, nerede durulması gerektiğini, idealinin sonuna kadar yürütmenin başarısızlığa dönüşeceğini, hattâ felaket getireceğini gayet iyi bilmektedir. Mimarı olduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin taassupla yürütülemediğini, dinin devlet işlerine karıştırılmaması gerektiğini düşünmüş, ve bu yolda çalışmalarını sürdürmüştür.

Atatürk, bir yönüyle yalnız insandı. Mutlu bir aile yuvasına sahip olmamıştır. Eşi Latife Hanım onu hiç anlamamış, eşinin bir dâhi olduğunu, bir mekan içine sığmasının mümkün olmadığını asla düşünmemiştir. Onda, akşamları evine dönen, terliklerini giyip sofraya oturan, ocak veya mangal başına geçip kahvesini yudumlayan bir erkeğin yaşamını aramıştır. Bulamayınca hırçınlaşmış, Atatürk'e üzücü davranışlarda bulunmuştur. Sonu ise ayrılıkla bitmiştir.

Atatürk'ün bir evlat hasreti çektiğini de sanmaktayız. Küçük Ülkü'yü elinden tutup gezdirmesi, hattâ onunla oynaması bu duygunun bariz bir misali olsa gerekir.

Atatürk'ün dehası tek taraflı değildir. İhtilâlciliği, devrimciliği, devlet adamlığı, ve askerlik ilmindeki yeni düşünceleri onun çok yönlü dâhi olduğunu gösterir.

İhtilâl, klâsik bir değerlendirmeye göre, mevcut bir rejimi zorla siyasal, sosyal, ekonomik, ve hattâ düşünce yönünden değiştirip yerine yeni bir rejim getirmektir.

Atatürk bunları yapmıştır. Bir saltanatu kaldırmış, yerine cumhuriyeti kurmuştur, birçok devrimlerde bulunmuştur. Hattâ İzmir İktisat Kongresi'nde Türkiye'nin ekonomik politikasını araştırmıştır.

Harf devrimi, şapka devrimi, medenî kanun devrimi, kıyafet devrimi, takvimler, resmî tatil günleri, tarihî araştırmalar, Türk dili araştırmaları, kadın hakları hep onun eseridir.

Hattâ uzunluk ölçüsü, ağırlık ölçüsü bile.

Bunları yaparken, Büyük Millet Meclisi'nin desteğini de sağlamasını bilmiş, bütün eserlerini milletine mal etmiştir. Bir cümleyle ifade etmek istersek, o, yoku var etmiştir.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, saltanatın ve hilafetin kaldırılması sırasında ona halifelik teklif edenler olmuştur. O, böyle bir şeyi asla kabul etmemiş,

uzun yıllardan beri kafasında yaşattığı cumhuriyetin temellerini atma yollarını araştırmıştır.

Fırsatını bulunca da hiç çekinmeden bir anda Cumhuriyeti, yine meclise dayanarak ilân etmiştir.

Hattâ ona, "Bizim kursağımızda saltanatın nimetleri var. Saltanat kaldırılamaz" diyenlere omuz silkmış, onun artık bir kenara çekilip dinlenmesini isteyenlere hayretle bakmış, bu yüzden eski arkadaşlarıyla araları açılmıştır.

Belki de bu, ihtilâlin yasağıdır. İhtilâl sonunda bazı uzuvlarını yok eder, yerine yeni uzuvlar getirir. Fransız İhtilâli'ni düşünecek olursak bu görüşe hak vermek gerekir.

Eski arkadaşları, "Biz Amasya'da beş kişi bir anlaşma imzaladık, bir karara vardık, sen bizi bir kenara itemezsin, yaptıklarını tasvip etmiyoruz. İşin başında olmıyan kişileri söz sahibi edemezsin" anlamına gelen sözler söylemişlerdir.

Halbuki Atatürk, arkadaşlarını bırakmamış, arkadaşları ona cephe almıştır. Atatürk *Nutuk*'unda şöyle demektedir;

"Efendiler, bilirsiniz ki, hayat demek mücadele, müsademe demektir. Hayatta muvaffakiyet mutlaka mücadelede muvaffakiyetle mümkündür. Bu da manen ve maddeten kuvvete, kudrete istinat eden bir keyfiyettir."

Şöyle düşünüyordu, "Türk milletinin takip etmesi lâzım gelen siyasi prensip millî siyasettir."

Bu sözlerin neticesinde, "hakimiyet-i millîye esasına müstenit halk hükümeti cumhuriyettir" diyordu. Bu inancını uzun süre gönlünde yaşattı. Sonra yukarıda da belirttiğim gibi fırsatını buldu.

Evela, Hariciye Vekili İsmet Paşanın ondört arkadaşıyla imzaladığı takriri ile 13 Ekim 1923'de yeni Türkiye devletinin merkezi idaresi Büyük Millet Meclisince Ankara olarak kabul edildi. Sıra cumhuriyetin ilânına gelmişti.

Mecliste, Hükümet Reisi olan Fethi Bey aleyhinde bir cereyan başlamıştı. Fethi Bey bundan çok sıkılıyordu. O tarihte hükümet üyelerini Meclis seçiyordu. Fethi Bey, Atatürk'e şikayette bulundu, istifa edeceğini söyledi.

Çankaya'da yapılan bir toplantının sonunda hükümetin istifasına karar verildi, Meclis hükümet üyelerini seçmekte serbest bırakıldı. Atatürk, Meclisin kolay kolay vekilleri seçemeyeceğini, aralarında anlaşamayacaklarını

biliyordu. Nitekim öyle oldu. Mecliste bir kargaşalık başladı, herkes aday göstermeye kalkıştı. İşin içinden çıkamıyacaklarını anladılar. Atatürk'ten bir çare istediler.

Atatürk 28 Ekim 1923 akşamı, çok inandığı arkadaşlarını Çankaya'da yemeğe davet etti ve onlara, "*yarın cumhuriyet ilân edeceğiz*" dedi. O gece misafirleri gittikten sonra İsmet Paşa ile yalnız kaldı ve beraber cumhuriyetin ilanı konusundaki yasaya ait lâihayı hazırladılar.

"Türkiye devletinin şekli-i hükümeti cumhuriyettir. Türkiye devleti Büyük Millet Meclisi tarafından idare olunur. Bu egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir."

Büyük münakaşalardan sonra "cumhuriyet" kabul edildi ve Atatürk ittifakla Cumhurbaşkanı seçildi.

29 Ekim 1923 tarihi, Türkün en büyük bayramı sayıldı. Elbette cumhuriyete taraftar olmayanlar vardı. İstanbul'da bazı gazeteler halifeliği savundular. Atatürk değiştirilmiş anayasa hükümlerine göre İsmet Paşayı başvekil tayin etti, o da kabinesini kurdu.

Şimdi sıra halifeliğin kaldırılmasına gelmişti. İsmet Paşa, muhaliflere Mecliste, Atatürk'ün arzusu üzerine, "Hilâfet orduları bu memleketi baştan başa harabeye çevirmiştir. Türk milleti bu ıstırapı bir daha çekmeyecektir" demiştir.

Esasında hilâfetin de Türk milletine bir fayda sağlamadığı biliniyordu. Birinci Dünya Savaşı içinde, Osmanlı halifesi cihat ilân ettiği halde hiçbir İslâm devleti bu cihata katılmamış, üstelik Araplar, Türk ordusunu arkadan hançerlemişlerdi.

Hilâfetin kaldırılması konusu evvela partide konuşuldu, sonra 3 Mart 1924'de birçok itirazlara rağmen hilâfet lağvolundu. Atatürk şöyle demişti; "Ehl-i İslâmı, bir halife heyulasıyla hâlâ işgal gayretinde bulunanlar bilhassa Türkiye'nin düşmanıdır."

Atatürk işte demokratik, özellikle lâik cumhuriyetin temellerini böyle attı. Bu meyanda Şeriye Vekaleti de kaldırıldı, öğretim birleştirildi.

Lâiklik, esasında bir hukuk deyimidir. Fakat kimse onu gerektiği gibi tespit etmediğinden birçok kargaşalara sebep olmuştur. Halbuki lâikliğin siyasî yönü yoktur, dinci de değildir. Lâiklik prensibiyle, dinin siyasî güc olmasının önüne geçilir.

İrticanın halifelige sığınmasını önlemek, dini kötüye kullananlara, hattâ dini devlet işlerine karıştıranlara engel olmak için lâiklik düşünceleri yasalaştırıldı.

O, bu devletin geçmişte kör taassubun elinde çok çekmiş, hattâ gittikçe çökmüş olduğunu gayet iyi biliyordu. Bir Derviş Vahdeti'yi unutabilir miydi? Bu yüzden Şeyh Sait ayaklanmasını, Menemen olayını hiç affetmedi. Bu davranışları Cumhuriyete vurulmuş bir darbe olarak gördü.

Bugün dahi, zaman zaman Atatürk'e sığınmıyor muyuz?

Atatürk, demokrasi yolunda adım atmak için kurulan iki partinin irticanın oyuncağı olduğunu görünce onları kapatmak zorunda kaldı.

"Benim vücudum elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar olacaktır" demişti.

Ne yazık ki, aramızdan çok çabuk ayrıldı. Hatay olayları onu daha erken bu hayata gözlerini yumdurdu. Hayatını cumhuriyet uğruna, vatani için feda eden bir ulu kişiydi o...

Atatürk, 8/9 Temmuz 1919 tarihinde askerlikten ve görevinden istifa etmişti. Büyük Zafer için de "Her safhası düşünülmüş, ihzar, idare ve zaferle intaç edilmiş olan bu harekât Türk ordusunun, Türk zabitan ve kumanda heyetinin yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha tesbit eden muazzam bir eserdir" demiştir.

Atatürk'ün arzusu ordunun siyasete karışmamasıydı. Nitekim bu düşüncesini Selanik'te söylediği zaman İttihatçılar tarafından tepkiyle karşılanmış, hattâ canına kastedenler de olmuştu.

Balkan Savaşında partilerin orduya el atmaları, birbirlerini kötülerini çok feci sonuçlar vermişti. Savaş tedbirsizlikle beraber bu yüzden de kaybedilmişti.

Kurtuluş Savaşında ise zaruri olarak bazı yüksek rütbeli subaylar mebus olmuşlardı. Zaferden, hele cumhuriyetin ilânından sonra hem orduda bulunmak, hem Mecliste görev yapmak sakıncalı görüldü. Bir takım sürtüşmeler başladı. Bir buhrana doğru gidildi.

Atatürk bu kumandanları istifaya çağırırdı. Bir kısmı ordudan ayrıldı, çoğu orduda kaldı. Hattâ Genel Kurmay Başkanı Fevzi Paşa bile mebusluktan istifa edip ordudaki görevine devam etti.

Atatürk'ün ikinci düşüncesi millî bir ordu kurmaktı. Paralı bir ordunun milletinin bünyesine uymayacağını biliyordu. Halife ordusu, Enver Paşa ordusu değil, Türk ordusuydu bu. Hep bunun için çalıştı, kumandanları hattâ erleri millî şuura sahip, hiçbir yabancı toprakta gözü olmayan, fakat bir parça bile vatan toprağını çiğnetmiyen modern bir ordu olacaktı. İman dolu, coşku dolu, hiçbir dış etkiye kapılmayan bir ordu. Hattâ irticaya tahammül etmeyen bir ordu. Biz Atatürk'ün bu millî ordusuyla övünüyoruz. Mehmetçik denince gözlerimiz yaşıyor. Atatürk'ün bir görüşünü daha burada belirtmek isterim. Atatürk, Kabakçı Mustafa isyanında devrin Şeyhülislâmı Ataullah Efendinin teşvikiyle Kabakçı'nın Üçüncü Selim'i nasıl tahttan indirdiğini elbette biliyordu. Hattâ, Kurtuluş Savaşı esnasında millî kuvvetlerin aleyhine İstanbul'da fetva verilmesini de hiç unutmamıştır. Bu yüzden dinin devlet ve orduya bulaşmasının nasıl bir felâket getirdiğini idraki içindeydi. Herkes dinin vecibelerini yerine getirebilir, rahatlıkla namazını kılar, orucunu tutar, fakat asla başkalarının kanaat ve imanına karışamazdı. Ordusuna bunu telkin etti, Türk ordusunun üstün kumandanları da bu emaneti daima gönüllerinde yaşattılar.

Atatürk'ün askerlik alanındaki dehası ilk defa Çanakkale'de görüldü. 19. Tümen Komutanı iken taarruzu beklenen düşmanın, Gelibolu'daki 5. Ordu kumandanlığının (Liman von Sanders Paşa) aksine Saroz'dan değil Seddülbahir'den, Karatepe'den (Arıburnu) karaya ayak basacağını söylemişti.

Dediği çıktı, bu yüzden zor günler yaşandı. Kendisi Bigali'de ihtiyatta bulunan tümenini üst makamdan emir beklemeden harekete geçirmiş, bu suretle büyük bir felâketin önüne geçmişti.

O, 1 Haziran 1915 günü albaylığa terfi etmişti. Atatürk biliyordu ki, iyi talim, terbiye görmemiş, ikmalini yapmamış, hazırlanmamış, hele hedefini bilmeyen bir ordunun zafer kazanması mümkün değildi.

Bu düşüncesini üst makamlara bildirdi, dinletemedi. Bu yüzden çok kayıplar oldu. Sonunda yine Atatürk'ün görüşleri gerçekleşti.

İşte bugün Türk ordusu bu kanaatı tamamen benimsemiş, Atatürk'ün düşünceleriyle yaşar olmuştur.

Burada bir anıyı anlatmak isterim. 5. Ordu namına Atatürk'ü ziyarete gelen Fahrettin Altay Atatürk'ü bir dere yatağında bulmuştu. Fahrettin Altay bu yere "Kemal yeri" demiştir.

Düşman, hem Saroz'dan, hem de Conkbayırı'ndan harekete geçtiği zaman ister istemez ona hem Conkbayırı, hem de Anafartalar'daki birliklerin kumandasını verdiler. Hepsinde başarı sağladı, düşmanı sahillere kadar gerilettiler.

Hele, mahiyetindekilerin itirazlarına rağmen siperlerin önüne çıkıp kırbacıyla hücum emrini vermesi, onun ne kadar korkusuz, hattâ askerine nasıl cesaret vermiş olduğunu da gösterir.

Eğer izin verselerdi, ikinci bir taarruzla düşmanı denize dökenekti. Olmadı, hele Enver Paşanın kıskançlığını da görünce istifa etti. Ordu komutanı Liman von Sanders Paşa bu istifayı kabul ettirtmedi, izin verdi. Geçici bir süre İstanbul'da kaldı. Sonra 16. Kolordu Kumandanı olarak Edirne'den Kafkas Cephesine gitti. İşte, o Anafartalar kahramanıydı. Aruk milletinin gönlünde taht kurmuştu. Atatürk 1 Nisan 1916'da general oldu.

Atatürk Türk milletine hedef olarak Batı uygarlığını göstermiş, ordusuna da aynı düşüncesini aşılamıştır. Bir kumandanın ordusunun gerisinde değil, uzaktan hiç değil, ordusunun yanında savaşı idare etmesi gerektiğine inanmıştı.

Nitekim Büyük Taarruz'da, Zafer Tepe'de (eski adı Karatepe) 11. Tümen Komutanlığının muharebe idare yerindeydi. Savaşı oradan gözlüyordu, süngülerin parıltısı güneşin alçalmasıyla kaybolmasına rağmen, 30 Ağustos 1922 akşamı zaferin kazanıldığına inanmıştı.

O sırada Çalköy yanıyordu. Mustafa Kemal, Çalköy'de bir kağınının üzerinde önüne serilen haritaya bakmış, tarihe mal olmuş şu komutunu vermişti.

"Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!"

Sonra gülümsemiş, belki de üzüntüsünden, İzmir'deki Yunan başkomutanına şöyle seslenmişti;

"Hacı Anesti, Yunan başkomutanı, mağrur adam, neredesin? Gel buraya, ordunu kurtar." O, kim olursa olsun, kan dökülmesini, savaşı, yenilgiyi hiç istemezdi. Fakat mecbur kaldığı zaman imanla, vatani, milleti için savaşın ortasına atılırdı.

Onun iradesine, onun gücüne bakınız ki, 8/9 Temmuz 1919 tarihinde Erzurum'da askerlikten ve görevinden istifa ettiği halde, ona duydukları

saygı ve itaatten, hiçbir kumandan (ikisi hariç) asla vaz geçmemiştir. Sonra bu kumandanlar da ona katılmışlardır.

Bir Anadolu gezimde Uşak'a uğramıştım. Atatürk'ün savaşta bu kente nasıl geldiğini sordum. Anlatıldılar:

Yunanlılar henüz çekilmiştir. Türk ordusunun birlikleri şehre girmiş, "kumandanlar da geliyor" denmiş. Şimdi adını hatırlayamayacağım bir sokakta sağlı sollu iki ev boşaltılmış. İlk defa İsmet Paşa gelmiş, sağdaki ahşap eve girmiş. Hazırlanmış bir yatağa uzanmış. Ev sahibi, "Kalkın ordan, demiş, burası kumandanlara ayrılmıştır." İsmet Paşa, "peki öyleyse, demiş, rahatça dinlenebilirim, teşekkür ederim."

Ev sahibi yaptığı gafı anlamış, nasıl hareket edeceğini, ne yapacağını şaşırmış, İsmet Paşa sadece onun sırtını okşamış.

Biraz sonra Mustafa Kemal görünmüş. Fevzi Paşayla berabermiş. Kara gözlükleri varmış. Gülümsüyormuş. Yıkılmış, yanmış yerleri görünce birden donup kalmış. Belki de ağlamış. Onu da ayrılan yolun biraz ilerisindeki kârgir eve misafir etmişler. Fakat uyuyamamış. Konuşmadan uzun süre düşünmüş.

Anesti'nin yerine getirilen Yunan orduları başkomutanı General Tricoupis, tutsak olarak karşısına çıkarıldığı zaman, İsmet ve Fevzi paşaların hiddetlenmesine rağmen, "Üzülme kumandan, demişti. Savaş bu, bir taraftan biri yenilir. Kılıcın kendinde kalsın. İstanbul'da olduğunu söylediğin eşine haber gönderirim. Başka arzun var mı?"

Kütahya-Eskişehir savaşlarında Garp Cephesi kumandanı İsmet Paşa, Yunan ordusu karşısında ordumuzun gerilemesine çok üzülmüş, çaresizlik içinde kalmıştı. Bu sırada Atatürk Eskişehir'e geldi. İsmet Paşayla konuştu. Ve ona şu talimatı verdi; "Biz askerliğin icabını tereddütsüz yerine getirelim. Süratle ricat edeceğiz. Düşmanla irtibatımız kesilecek, aramıza büyük bir mesafe koyacağız. Bunun için Sakarya doğusuna kadar çekilmemiz caizdir. Düşmanın ikmal yolları güçleşecek. Anadolu topraklarında güçlükle ilerleyeceklerdir. Sonra biz onları bekleyeceğiz ve yeneceğiz."

Öyle de yapıldı. Yunanlılar, Başkumandan olarak Meclisçe seçilen Mustafa Kemal'in karşısında, Sakarya'da perişan oldular.

Ne demişti? "Muhterem milletime şunu tavsiye ederim ki, sinesinde yetiştirerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki cevher-i aslîyi, çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an feragat etmesin."

"Beni de tahlil edin, demek istiyordu. Birtakım aciz, menfaat peşinde koşan, vatan duygularından uzak kişileri bu milletin kaderinde rol oynatmanın."

Sakarya'da askerlik ilmine yeni bir görüş de getirdi. Ordunun cephe değiştirmesi karşısında şu direktifi verdi; "Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır, o sath bütün bir vatandır."

Sakarya'da önüne getirilen raporlarda düşmanın takviye aldığı bildirilmesine rağmen, "aksine, dedi; düşman bizi aldatıyor, çökilecek. Taarruz edin."

Aynı görüşünü Millet Meclisinin bütün ısrarına, hattâ aleyhindeki cereyanlara rağmen ancak, Sakarya Savaşı'ndan bir yıla yakın bir zaman sonra 26 Ağustos 1922'de taarruz emrini verdi.

Çünkü bir ordunun ikmali yapılmadan, gerektiği şekilde hazırlanmadan, hedef gösterilmeden, hattâ hedeften sonra ne yapacağı bilinmeden zafer sağlanamayacağına inancı tamdı.

Onun, başka bir yönden savaşı, Büyük Millet Meclisi'yle de olmuştu. Ve 9 Eylül 1922'de Belkahve'ye gelip, Kadife Kaleyi, Türk bayrağının dalgalanışını, hattâ İzmir Limanı'ndaki düşman gemilerini görünce "Bunlar da gidecek" demişti.

İşte bu Belkahve'de, küçük bir kulübenin önünde, "Savaşımız bundan sonra başlıyor" derken yanmış yıkılmış bir yurttan yeni bir devletin, kurulacağını, ve var ettiği Türk ordusunun gücünü düşünüyordu.

Şimdi sizlere yedek subaylığımındaki bir anımı anlatmak isterim;

1942'den 1945'e kadar Gaziantep'in kazası İslahiye'de 20. Tümen karar-gâhında vatanî görevimi yapmaktaydım. İkinci Dünya Savaşı içindeydik. Atatürk'ü kaybetmenin acısını hâlâ yaşıyorduk.

Tümen komutanımız Tümgeneral Galip Ulaş idi.

Gururlu, azimli, vatan tutkusunu yaşayan ve yaşatan bir kumandandı. Karşısında saygıyla eğilirdim.

Benim çalıştığım şubenin amiri de Yarbay Hadi Alp'ti. Onun önünde de saygıyla eğilirdim. O kadar müşfik, o kadar tolerans sahibi, milletin menfaatlerini daima ön planda tutan, müstesna bir askerdî. Göğsündeki İstiklâl Madalyasını kendisine rehber edinmişti. "O günler bir daha gelmesin, derdi. Ama sizler varsınız, asla yenilmeyiz."

Sanırım 1943 yılında Gaziantep'de manevra yapılacaktı. Beni seyyar ekmekçi kolunda görevlendirmişlerdi.

Manevradan üç gün evvel biz yola çıktık. Ordu arkamızdan gelecekti. Başpınar denen bir yerde konakladık. Seyyar fırınlarımızı kurduk. Hazırlıklarımızı tamamladık. Başka işimiz yoktu, manevranın başlamasına daha iki gün vardı. Canım sıkıldı. Antep'i göreyim, dedim. Atuma binip şehre gittim. Bir kahvede oturup çayımı yudumlarken bir inzibat çavuşu geldi, adımı öğrendikten sonra, "Sizi Galip Paşa istiyor" dedi. Şaşırđım. "Nasıl olur, dedim, paşa daha İslahiye'dedir?" Çavuş beni suvari tugayının karargahına götürdü. Bahçede âmirim Yarbay Hadi Alp'le karşılaştım. Beni görünce gülümsedi, "Bekir sen ne yaptın?" diye sordu.

— Efendim işimiz bitti. Antep'i göreyim dedim.

— Olur mu evlât? Paşa teftiş için yola çıktı. Beni de yanına aldı. Başpınar'da seni göremeyince çok kızdı.

— Aman efendim, şimdi ben ne yapayım?

— Bak, ilerde bir fırın var, oradan bir kilo ekmek mayası al, Paşanın karısına öyle çık. Beni gördüğünü de söyleme.

İsteddiğini yaptım, Galip Paşanın oturduğu odanın kapısını çaldım. Masanın önüne gelince selâmımı verdim.

— Hiddetli bir sesle, "Senden bunu hiç beklemezdim" dedi. Sen vatanını sevmiyorsun, görevin ne olduğunu bilmiyorsun."

— Bağışlayın beni, dedim, ben vatanımı severim.

— Öyleyse ne işin var Gaziantep'te?

— Paşam ben ekmekçi kolundayım. Malûmunuz ekmek mayasız çıkmaz. Maya almaya geldim.

— Kim verdi sana bu aklı? Bana bak, ben otuz yıllık askerim. Yutmadım ama hoşuma gitti. Dön hemen görevinin başına.

Saygıyla eğildim. Tam kapının önüne gelmiştim ki, seslendi;

— Dur Teğmen. Sana bir şey söyleyeceğim.

— Buyurunuz Paşam.

— Bir daha böyle bir şey yaparsan bu sefer sahiden kızarım.

İşte müşfik, uyarıcı, sert, disiplini bırakmayan fakat affetmesini bilen Türk ordusunun bir kumandanı. Onu da, Hadi Beyi de rahmetle anarım hep. Ruhları şad olsun.

Atatürk. Atatürk. Sana hayranız. Seni unutamayız. Ne vakit başımız derde girse yine sana sığınırız. Senin yeniden yarattığın Türk ordusunu da saygıyla selamlarız.

Sözlerimi bitirmeden ewel, şu satırları da eklemek istiyorum; 9 Eylül 1922'de saat 11'de Türk süvarileri İzmir'e girmiş, ekalliyet kurşun ve bombalarla bir Türk subayını ve birkaç eri yaralamışlardı. Buna rağmen suvari birliği hiç cevap vermemiş, gayet disiplinli bir şekilde vilayet konağına gelmiş, Türk bayrağını dalgalandırmıştı. Bu davranış, Türkün ve onun ordusunun yüceliğini gösteren en mükemmel bir örnektir.

Ayrıca, bir yabancı büyükelçinin, şu sözleri vardır; "Bu, insana hayret eren Türk, Türkiye'yi bir defa daha ırkı, tarihi ve diliyle övünür bir hale getirdi ve yüzyıllardan beri olmayan bir şekilde geleceğinden ümitli kıldı. Ordusunu güçlendirdi."

Ayrıca Atatürk 10 Ocak 1922'de Ahmet Emin Yalman'la yaptığı bir konuşmada ordumuz için şöyle bir değerlendirme yapmıştır;

"Hiçbir millete memlekete karşı tecavüz fikri beslemeyiz. Fakat muhafaza-yı mevcudiyet ve istiklâl için, bir de milletimizin bu dediğimiz sahada müsterihane ve tam güvenle çalışarak müreffeh ve mesut olmasını temin için her vakit memleket ve milletimizi gücü yeter bir orduya malikiyet de emellerimizin en mubareğidir."

"Misak-ı Millî dairesinde temin-i mevcudiyet ettikten sonra gürültü çıkartıp fesatçılık edecek ve tevs-i arazi fikrinde bulunacak adamlar ortaya çıkamaz. Bence buna imkân yoktur."

Evet, Türk milleti ve Türk ordusu buna asla izin vermez, ve Türk ordusu irticaya asla tahammül edemez.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. *Nutuk*, Mustafa Kemal Atatürk.
2. *Atatürk*, Lord Kinross.
3. *Atatürk İhtilali*, Mahmut Esat Bozkurt.

4. *Kurt ve Pars*, Benoist Melhin.
5. *Atatürk*, Yakup Kadri Karaosmanoğlu.
6. *Belgelerle Türk Tarihi*.
7. *Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri*.
8. *Atatürk'ün Hususiyetleri*, Kılıç Ali.
9. *Atatürk'ün Anlatukları*, Falih Rıfki.
10. *Sakarya'dan Mudanya'ya*, Baki Vandemir.
11. *Milli Mücadele, İnönü'nün Hauraları*.
12. *Çeşitli Anılar, Belgeler, Bana Anlatılanlar*.
13. *Sakarya'dan İzmir'e*, Bilal N. Şimşir.
14. *Şeriat, Hilâfet, Cumhuriyet, Laiklik, Kemalettin Nomer*.
15. *Bozkır'da Sabah*, Bekir Büyükarkın.
16. *Kurtuluş Savaşımız*, Bekir Büyükarkın.
17. *Atatürk'ün İnkılâp Hedefi*, Ahmet Cevat Emre.
18. *Atatürk'le Konuşmalar*, Mustafa Baydar.
19. *Gazi Mustafa Kemal*, Charles H. Sherrill-Alp Ilgaz..
20. *Çankaya*, Falih Rıfki Atay.
21. *Atatürk*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını.
22. *Rauf Orbay'ın Anıları*.
23. *Atatürk'ün Yaşamı*, Uluğ İğdemir.